

onsdag 16 november

förebygg.nu

UNG KREATIVITET

"Vi måste hitta ett sätt att få unga att tänka till ett extra varv" Sidorna 4-5

EFFEKTER AV FÖREBYGGANDE ARBETE

"Det gäller att vi tar fram bra indikatorer" Sidan 7

Alkohol och sex

Kombinationen alkohol och sexualitet är ett ämne som diskuteras alltför lite Sidan 3

PROGRAM och SEMINARIER

- på sista sidan!

Så mycket bättre

För sjätte gången arrangeras Förebygg.nu och du kommer om möjligt att bjudas på ett bredare och ännu bättre program än någonsin. Några var med och minns kanske redan första gången det begav sig, strax efter millenniumskiftet, medan andra kommit med någon gång på vägen. Det bästa med Förebygg.nu och lite av dess signum är möten. Möten mellan kunskap och praktik. Möten mellan myndigheter och organisationer. Möten människor emellan helt enkelt. Bättre än så blir det inte!

Det är över sjuttio personer som förberett sig och kommer att presentera intressanta föreläsningar och seminarier för oss. Den erfarenhet och kunskap inom preventionområdet som finns samlad på denna plats dessa dagar är unik. Inte nog med alla föreläsare, vad vore de utan dig som åhörare. Vad vore Förebygg.nu utan dig!

Dina erfarenheter och den kunskap du har är också betydelsefull. Jag vill att du antar en utmaning under konferensen.

Foto: Mats Udde Jonsson

ULRIKA ANKARGREN

LÄNSSAMORDNARE I VÄSTRA GÖTALANDS LÄN OCH MED I ARRANGÖRSGRUPPEN FÖR FÖREBYGG.NU 2011

Nämligen att dela med dig av något som du är stolt över att ha åstadkommit inom det förebyggande området.

Du kanske har hjälpt en ung människa till ett drogfritt liv, genomfört ett lyckat projekt, arbetat uthålligt med det du tror på, fattat viktiga beslut, och på så sätt faktiskt bidragit till en bättre värld. Tänk om vi alla delar något med någon annan, lyssnar på någon annan, tar efter och lär av varandra på riktigt dessa dagar. Så mycket kunskap det skulle generera!

Det är ett privilegium att få delta i ett sådant här sammanhang och förbereda dessa spännande möten. Jag förväntar mig, i alla fall, att bli inspirerad och få kraft att anta nya utmaningar.

Genom att ta del av Förebygg.nu och den koncentrerade kunskapsmassan som finns här, kan vi alla bidra till att det förebyggande arbetet i Västra

Götaland och andra delar av Sverige utvecklas och blir så mycket bättre!

NOTERAT

Johan Jonssons mål är att göra presentationen fylligare

■ Till vardags basar han för folkhälsan i regionen. Men i dag kommer Johan Jonsson, folkhälsochef i Västra Götalandsregionen, att agera moderator under Förebygg.nu.

Han är från början samhällsvetare och har under sitt yrkesliv arbetat inom bland annat Göteborgs kommun och som biståndsarbetare för såväl FN och SIDA, med frågor som rör välfärd och samverkan. Som folkhälsochef arbetar han för närvarande mycket med de ojämlika förutsättningarna när det gäller hälsan och strävar efter att

bygga upp hållbara strukturer för folkhälsoarbetet.

Uppdraget som moderator ser han som spännande och ser fram emot att få en möjlighet att knyta samman de olika delarna till en helhet.

– Jag har som ambition att inte bara presentera talaren utan vill försöka att också ge några inledande och avrundande kommentarer så att det blir lite fylligare. Förhoppningsvis innebär det också ett mer värde för de som är med på konferensen.

Johan Jonsson.

REDAKTION

REDAKTÖR:
Peter Ekvall
peter@pekmedia.se
Tel: 0707-87 77 65

REPORTRAR:
Peter Ekvall
Anna Rikner

FORM:
Ola Carlson Form AB

REDIGERING:
Attila Hein
ATHE Media

TRYCK:
Majornas
Grafiska AB
2011

Arrangörer: **Förebygg.nu**

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
FOLKHÄLSOKOMMITTÉN

Göteborgs Stad
Social resursförvaltning

Polismyndigheten
i Västra Götaland

Statens folkhälsoinstitut

Länsstyrelsen
VÄSTRA GÖTALAND

GÖTEBORGS UNIVERSITET

C.A.N. CENTRALFÖRBUNDET
FÖR ALKOHOL- OCH
NARKOTIKAPUPLYSNING

Samarbetspartners:

Hela människan
FOLKHALSAN I VÄSTRA GÖTALAND

Blå Bandet

Krogar Mot Knark

TOPLINE
– din profityrå

Folkets Hus
Göteborg Konferenser

SM-RT

NBU

S.L.A.N.

STUTTELSETA ANSVAR
FÖR FÖREBYGGNING

Årsmöteskommittén
Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor

SE SAMBANDET

ALKOHOL OCH SEX

Kombinationen alkohol och sexualitet är ett ämne som diskuteras alltför lite. Inte sällan har den som söker hjälp för ett alkoholberoende också problem på det sexuella planet. Och det är problem som behöver tas på allvar, inte minst när det gäller ungdomar.

Ungdomar som dricker i övermått är i en riskgrupp också på andra sätt. De ungdomar som dricker alldeles för mycket har ofta en tidig samlagsdebut och utsätter sig för mer skadligt sex än de som inte tidigt tycker att det är lika häftigt att dricka.

Det säger Inga Tidefors, docent i psykologi på Psykologiska institutionen vid Göteborgs universitet, med mångårig erfarenhet av arbete med sexualitet och sexuella övergrepp.

Hon tror att såväl en tidig sexdebut som en tidig alkoholdebut har en gemensam bakomliggande faktor i någon form av utsatthet i samhället. Men medan pojkar/män som överkonsumerar alkohol löper en större risk för att begå destruktiva handlingar, riskerar flickor/kvinnor med motsvarande konsumtion i högre utsträckning att utsättas för destruktiv sexualitet.

Enligt henne finns det höga krav på

dagens ungdomar att man ska vara individuell, lyckad och framgångsrik. Kvällstidningarna skriver i braskande rubriker om hur man ska göra för att uppleva multi-orgasmer.

– Det finns säkert många skäl till att ungdomar dricker. Men kanske kan man ha någon liten hypotes om att ungdomar har svårt att stå emot dagens prestationskrav och att det också kanske kan vara en bidragande faktor till en ökad konsumtion.

Det finns en rad föreställningar om att små mängder alkohol kan vara gynnsamt för sexualiteten. Man kopplar av, släpper på prestationskraven och vågar lite mer. På kort sikt.

Men ganska snabbt slår alkoholen ut den sexuella lusten och förmågan. Och det gäller både ungdomar och vuxna.

– Det intressanta är att alkohol och sexualitet aktiverar samma område i hjärnans belöningssystem. Men belöningen

av alkohol går hemskt mycket snabbare än den som har med sexualitet att göra. Och i förlängningen verkar det så tråkigt att den som är på väg in i ett beroende väljer alkoholen framför sexualiteten. Då är det lättare att avstå från sex än från alkohol.

Men för den som söker hjälp för ett alkoholberoende kan det upplevas som betydligt mer skamfullt att prata om sexuella problem än om alkoholproblem.

– Där har personer som kommer i kontakt med ungdomar, i pedagogisk verksamhet eller behandling, ett ansvar att våga fråga hur de har det med sin sexualitet. Men då är det viktigt att de först har rannsakat sitt eget förhållande till alkohol och sexualitet annars finns det en risk för att behandlaren bagatelliserar problemen, säger Inga Tidefors.

I dag efter lunch hör du henne berätta mer på temat sexualitet och alkohol i Draken. ■

Det bubblar av lust och kreativitet bland ungdomar i hela landet. Och det finns en rad sätt att ta tillvara på den kreativiteten i det drogforebyggande arbetet.

UNIK IKREATIVITET

Ett av dessa är CAN:s projekt Local Hero. Projektet stöttar ungdomar över hela landet som vill bilda en grupp för att genomföra en

valfri drogfri aktivitet.

Ungdomarna kan få upp till 5 000 kronor i bidrag och stöd av processledare från CAN för att genomdriva sin idé, och

projekten har hittills innefattat allt från discon och produktion av egna filmer, till graffitimålning och fotbollsturneringar.

– Det känns väldigt bra att kunna vara med och stimulera och hjälpa dem att få göra verklighet av sina idéer. Många av dem gör fantastiska insatser, säger Stina Hähnert, projektsamordnare för CAN:s projekt Local Hero, som är en av de medverkande under dagens seminarium Ungdomars kreativitet i det forebyggande arbetet.

Medverkar gör också verksamhetskonsulten och dansläraren Christel Bertling Szytek från Sveriges Blåbandsungdom som kommer att berätta mer om dansprojektet G'round, som bygger på en schweizisk förlaga. Tanken är att engagera killar i alla åldrar och forebygga alkovåld genom dans. Dansstilen är AfroHop, en egenutvecklad afroinspirerad hiphop-stil och ambitionen är att på sikt bygga upp ett rikstäckande nätverk.

I Vänersborg har man valt det musikaliska spåret. Där arbetar man som bäst med att dra upp planerna för en fortsättning på musikprojektet Ren musik, en låtskrivartävling öppen för ungdomar mellan 13 och 25 år. Idén med projektet är att engagera ungdomar mellan 13 och 25 år att göra sin egen musik mot alkohol och droger.

– I dag finns det ganska många drogliberala texter och många artister som använder både alkohol och narkotika. Vi ville hitta ett sätt att få unga att tänka till

ett extra varv. Dessutom handlar det också om att involvera ungdomarna i det drogforebyggande arbetet i kommunen och ge dem en större inblick i vad det handlar om,

säger Sara Gunnarsson, drogforebyggande samordnare i Vänersborgs kommun, som driver projektet.

– Att sitta ner och skriva en text har fått dem att tänka till kring hur det kan vara att ha en kompis som använder droger eller liknande. Och det är väldigt nyttigt – och väldigt tänkvårt.

Att det blev just en musiktävling är inte så konstigt, menar hon. Vänersborg har som uttalad vision att bli Sveriges bästa musikkommun.

– Vi har en stor musikskola och en hel del artister som kommer härifrån. Mest känd är kanske Agnes, som ju är den Idol-deltagare som det har gått bäst för. Därför kändes det extra kul att få in en anknytning till musiken i det drogforebyggande arbetet.

Finalen hölls i samband med ett specialarrangerat drogfritt Valborgsmässodisco i våras. Sex finalister gjorde upp om förstapriset, 5 000 kronor. Innan finalen hade de också fått gå in i studio och spela in sina låtar som gavs ut på en cd, som de fick dela ut till sina kompisar. I konvolutet låg också ett häfte med låttexterna.

– Finalen blev jättelyckad. En del av projektets syfte var att inspirera och få ungdomarna att fortsätta och våga satsa på musiken. Där tror jag att vi har lyckats väldigt väl.

Många ungdomar har också hört av sig under hösten och undrat om det blir en ny tävling till våren.

– Vi hoppas verkligen på det, och då tror jag att vi kommer att få in väldigt många fler bidrag, säger Sara Gunnarsson. ■

Stora bilden: Fathiya Syrag och Mariah Andersson på processledarutbildning för Local Hero. Överst till vänster: I samband med finalen av Ren musik hölls ett drogfritt Valborgsdisco i Vänersborg. Överst till höger: Prischekken på 5 000 kronor togs hem av Hannes Karlsholt. Underst till höger: Dansprojektet G'round har ambitionen att bygga upp ett rikstäckande dansnätverk.

Christina Gynnå Oguz.

"Vi har varit alldeles för tysta"

Sverige och andra länder som stöder FN:s narkotikakonventioner har under senare år tappat initiativet i debatten. Samtidigt växer sig kritikerna allt starkare.

– Vi har varit alldeles för tysta när det gäller att försvara konventionerna. Jag är bekymrad över den nuvarande utvecklingen, säger Christina Gynnå Oguz, regeringens särskilda utredare i narkotikafrågan.

I den utredning om Sveriges internationella engagemang i narkotikafrågan som hon förra månaden lämnade in till regeringen efterlyser hon krafttag från Sveriges sida och föreslår bland annat inrättandet av en senior företrädare för narkotikafrågor för att ge en stark signal om att Sverige prioriterar kampen mot narkotika.

Tidigare i år bildades en internationell kommission som är starkt kritisk till hur den nuvarande politiken fungerar och dömer ut narkotikapolitiken som den hittills har varit. Bland medlemmarna återfinns bland andra Kofi Annan, Mario Vargas Llosa och FN:s förra höga kommissarie för mänskliga rättigheter, Louise Arbour.

– När personer med så stor internationell respekt engagerar sig går det inte längre att avfärda argumenten som struntprat. Då krävs det sakliga argument från de länder som, liksom Sverige och USA, står för en annan politik. Om vi värnar om den politik vi har, om Sverige fortfarande tror på den politiken, då måste man, inte bara försvara den utan också främja den och ta initiativ, säger Christina Gynnå Oguz.

Under förmiddagens seminarium Den narkotikapolitiska debatten kan du höra henne berätta mer om de olika skiljelinjerna. ■

DAGENS FRÅGOR

ULF ZETTERMAN
KONSULENT, ERSTA
VÄNDPUNKTEN

JOHANNA LUNDBERG
UTREDARE, STATENS
FOLKHÄLSOINSTITUT

ÅSA SKYTT
DROGFÖREBYGGANDE
SAMORDNARE, BORÅS STAD

Vad har du för planer under dagen?

– Jag hoppas framför allt få träffa folk och prata metodutveckling, dels när det gäller att nå ungdomar via nätet, dels för att utveckla en metod för att vara språkrör för ungdomar i deras kontakter med skola och socialtjänst och liknande.

– Jag ska lyssna på Att samverka kring ungdomar med riskbeteenden och företrädet om alkoholpolitik. Det gör jag för att få inspiration till hur man kan arbeta preventivt inom mitt eget område, spel om pengar.

– Jag tänker lyssna på intressanta föredrag för att skaffa mig mer kunskap och nätverka.

I år ligger fördjupningsdagen på konferensens sista dag. Vad tycker du om det?

– Det låter som en bra idé, så att man kan få det lite mer övergripande under den första dagen och sedan gå på djupet under den sista, och nisha in sig på det man behöver i sin egen verksamhet.

– Jag har inte varit med tidigare men generellt känns det som att man på så sätt kan få en knyta-ihop-säcken-effekt i bästa fall. Att man kan ta med sig nyvunna kunskaper och få fler idéer om hur man kan sätta in dem i ett större sammanhang.

– Jag uppskattar fördjupningsdagarna och tycker att de är väldigt bra. I och med att man själv väljer vad man vill gå på, ofta flera månader innan konferensen, har man ju redan valt vad man vill lära sig mer om.

Vad ser du särskilt fram emot under resten av konferensen?

– Möjligheten att lyfta frågan om vikten av tidiga insatser. Missbruksutredningen innehåller väldigt lite av det. När det finns så många goda starka krafter på en och samma plats kanske man kan få till något som verkligen hörs.

– Att få höra om olika förebyggande metoder som kan inspirera oss som arbetar med spel om pengar. Det är ett folkhälsoproblem även om det inte har klassats som en beroendesjukdom än.

– Jag uppskattar att det finns ett särskilt forum för oss förebyggare och ser fram emot att ta del av bra föreläsare, men kanske framför allt att få träffa kollegor och personer man samarbetar med, ta del av ny forskning och lyssna på experter.

NOTERAT

Ny studie om dopning

■ Redan på Förebygg.nu 2007 presenterade STAD en första studie om användningen av anabola androgena steroider (AAS) på gym och träningsanläggningar.

Studien visade att en tredjedel av männen mellan 18 och 25 hade använt narkotika och fem procent hade använt AAS. Vid årets konferens presenteras en metodhandbok för hur träningsanläggningar kan arbeta för att förebygga dopning.

Dessutom presenteras resultaten av en uppföljande studie om användningen av AAS på gym. Hur har det gått sedan 2007 – har användningen ökat eller minskat? Håll ögonen öppna.

I skuggorna hemma

■ "I Gabriellas liv finns mycket mörker. Det finns händelser som kastar skuggor... där mardrömmar kan gömma sig och minnen kan lura. Men i det mörka finns också små stänk av ljus."

Har du inte sett den än, så bör du passa på att se utställningen Gabriellas resa som bygger på boken med samma namn av författaren Elisabet Hagborg och illustratören Tove Hennix. En skildring av hur det är att växa upp med en missbrukande förälder.

För att lyckas fullt ut kommer regeringens ANDT-strategi att ställa höga krav på att alla hästar drar åt samma håll. Där kommer de indikatorer som tas fram, och implementeringen av dem, att spela en avgörande roll.

VÄGVISAREN

Håkan Leifman om att mäta effekter av förebyggande arbete

Det gäller att vi tar fram bra indikatorer som inte bara är till för att mäta, utan som också visar färdriktningen.

Det säger Håkan Leifman, sektionschef på STAD och tillträdande chef för CAN, som kommer till Förebygg.nu. Han sitter som ordförande i den projektgrupp som till sommaren ska ha tagit fram ett preliminärt förslag på uppföljningsstruktur för regeringens samlade strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitik.

– Historiskt har vi haft en situation där många har satt igång en massa

saker för att kunna göra uppföljningar av olika slag. Men i många fall har man utarbetat sina egna system utan att titta på andra. Det är olyckligt eftersom det gör det svårt, och ibland rent omöjligt, att göra vettiga jämförelser. Och kompetensen ute i landet när det gäller att analysera data är väldigt skiftande och ligger ofta på en ganska låg nivå, säger Håkan Leifman.

Ett exempel på ett eftersatt område gäller ett av de viktigaste och mest grundläggande instrumenten när det gäller efterlevnaden av åldersgränserna för inköp av alkohol. Där saknas, förutom Systembolagets provköp, en tydlig bild av hur det ser ut.

– Det finns ingen som kan tala om för mig om efterlevnaden har förbättrats eller försämrats, om det är lättare eller svårare för ungdomar att köpa ut alkohol eller cigaretter. Det är lite konstigt eftersom det är ett av de grundmoment som vi verkligen borde kunna följa år efter år. Vi ser ju att konsumtionen ökar eller minskar över tid och en faktor skulle faktiskt kunna vara att det blir lättare eller svårare för ungdomar att få tag på alkohol. Men det vet vi inte

idag. På liknande sätt ser det ut på område efter område.

– Det svåra är att hitta rimliga mått och sätt att bedöma insamlade data och skapa en systematik för hur alla ska jobba så att vi kan skapa en standard, säger Håkan Leifman.

Enligt honom kommer ett nytt system att ge bättre möjligheter att få en korrekt bild av hur utvecklingen ser ut i Sverige, och på ett annat sätt än i dag kunna koppla

olika former av insatser till utfall. Tanken är att alla indikatorer ska samlas på en gemensam webbsida, tillsammans med

tydliga instruktioner för hur mätningen ska gå till och hur undersökningssvar ska tolkas. Men ansvaret kommer även i fortsättningen att ligga på lokala och regionala aktörer.

– Däremot kan de få hjälp från oss att ställa de bästa och mest tillförlitliga frågorna. Framför allt tror jag att vi därigenom kommer att få en bättre bild av hur man jobbar på lokal och regional nivå. Det har vi inte riktigt idag. ■

Håkan Leifman.

Onsdag 16 november

08.30	Registrering och kaffe
09.30	Invigning
10.15	Låt lusten vara din kompass
10.50	Kort rast för att förflytta sig
11.00	Förmiddagens seminarier startar
12.00	Lunch
13.15	Forskarpresentationer i Draken
	<ul style="list-style-type: none"> ► Sena öppettider på krogen – samband med hälsa. Fredrik Spak, leg.läkare, docent i socialmedicin, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet ► Kvinnor och alkohol. Christina Andersson, med.dr. i socialmedicin, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet ► Sexualitet och alkohol. Inga Tidefors, docent i psykologi, Psykologiska institutionen, Göteborgs universitet ► Balansering på medvetandets gräns – en kunskapsinventering om riskbruk, missbruk och beroende av GHB och närbesläktade preparat. Torbjörn Forkby, docent i socialt arbete, FoU i Väst/GR
14.35	Kaffe
15.00	Eftermiddagens seminarier startar
16.00	Kort rast för att förflytta sig
16.10	Hur mäter man effekter av förebyggande arbete? Håkan Leifman, sektionschef STAD, Stockholm förebygger alkohol- och drogproblematik
16.50	Kort summering av dagen och avslutning
19.00	Gemensam galakväll med middag och prisutdelning

Fokusdagen 17 november

08.30	Registrering och kaffe
09.00	Utbildningspass
10.15	Fika
10.45	Utbildningspass
12.00	Lunch
13.15	Utbildningspass
14.45	Fika
15.15-15.40	Gemensam avslutning i Draken (Maria Renströms medverkan utgår)

Incheckning

► Incheckning sker båda dagarna i Drakens entré! Det vill säga att alla skall checkas in både onsdag och torsdag vid ankomst. Glöm därför inte din namnbricka som också är din biljett!

Onsdag 16 november

Förmiddag	Lokal
► Jakten på den perfekta kroppen med hjälp av Anabola Androgena Steroider	Ellös
► Den narkotikapolitiska debatten	Asperö
► Förebyggande arbete kring "sociala överdrifter"	Kongressen
► Föreningskollen	GFC
► Rökfria skolgårdar – när når vi dit? Hur får vi ett tobaksfritt samhälle?	Brännö
► Hur går det för de alkoholskadade barnen?	Saltö
► Att samverka kring ungdomar med riskbeteenden	Draken
Eftermiddag	Lokal
► Vattenpipa – rök utan risk?	GFC
► Marijuana och frihet	Asperö
► Meningsfulla föräldramöten i skolan	Draken
► Jakten på nya målgrupper	Ellös
► Ståltråd och silvertejp eller genomtänkt alkoholpolitik?	Brännö
► Ungdomars kreativitet i det förebyggande arbetet	Kongressen
► Polisens arbete för en trygg krogmiljö	Saltö

Torsdag 17 november

► FOKUSSPÅR 1: Barnen vi anar far illa men sällan vågar se och möta	Asperö
► FOKUSSPÅR 2: Nästan en miljon personer – Förebygg Riskbruk nu!	Saltö
► FOKUSSPÅR 3: Alkohol och andra droger i trafiken	GFC
► FOKUSSPÅR 4: Drogförebyggande arbete är brottsförebyggande	Draken
► FOKUSSPÅR 5: Lokala resultat av den nationella föräldrastödssatsningen – erfarenheter från tre projekt i Västra Götalands Län	Brännö
► FOKUSSPÅR 6: CANNABIS – farlig business!	Kongressen
► FOKUSSPÅR 7: Tillsyn – grunden i det förebyggande arbetet	Ellös

Specialkost på lunchen

► Om du har beställt specialkost i din anmälan så serveras den i restaurangen Trappan, ingen specialkost serveras i Kongressen förutom under Galamiddagen på onsdag kväll! Smaklig måltid!

MISSA INTE!

Sista chansen att rösta på "Årets Förebyggare"

■ Tre finalister har valts ut till CANs pris till Årets förebyggare. Priset delas ut under galamiddagen. Här är kandidaterna

1. **Begonia Randhav** och **Michaela Pettersson** (CAN 1) vid Friddegårdsgymnasiet i Bålsta. Två elever som uppmärksammat att jämnåriga har en riskabel alkoholkonsumtion och bestämde sig för att använda sitt projektarbete till att göra insatser bland sina kamrater.

X. **Maria Kero** (CAN X) vid Luleå tekniska universitet, som under flera år arbetat med att få ner studenternas alkoholkonsumtion.

Hon har även stöttat elever som kommer från familjer med missbruksproblematik och föreläser både på och utanför Campus.

2. **Håkan Fransson** (CAN 2), samordnare i Öckerö kommun, som målmedvetet och långsiktigt lyckats förändra dryckesvanorna bland unga på Öckerö genom att förklara för vuxna att barn under 18 år inte ska dricka alkohol.

SMSa CAN 1, CAN X eller CAN 2 till 72672 för att rösta på din favorit (se ovan). Kostnad 1 kr/sms (+ ev. operatörskostnad). Röstningen avslutas klockan 15 den 16 november.

